

ser 280

P.P. 1-15

00-1b

Tša meloko ya baBirwa.

C. Mohwaga
K34/57

b/e
1/15

Meloko ya setsaba sa baBirwa ya pele e be e le e mehlano
sea:

(1) Ke Kôbe, yêna e be e le motho e a beilweho ho aba
dinaha.

(2) Ke Makhura; a toha a na le moholwahe, ho tswa
Borwa (ké mo ho leho Batokwa lehonó) ba ya
thoko ya Leboya e leho nga ya North, ba thsela
dinoka (Maxalakwena, Odi le Šaše), ba ya hona
kwa, ba hwetsa naha e ngwe e na le beng ba yôna
e leng baKxalaka. Ka mokxwa o mobotse ba kxopela
naha fao e leho Rhodesia. Ké he mong wa bona
baBirwa e leng kxosi a boya le Kôbe le Maêla le
le Lehong, ba tla fano Transuaal. Makhura a
šala, o be a na la bana ba babedi ba bašimana,
ké Sedomana le Šah balepae. Molato wa Sedomana
e be e le wa ho bolaya dipudi, yena e be e re
ha a ya nokeng a tohe le masohana a thaka tsa
hahwe ho thapa le bona, mme ye re he ba thapa
ka nokeng he dipudi di wela nx nokeng a laêle
masohana hore ba tsware engwe hoba tse dingwe
ho re di bolawe ba je dinama tša tsona.

A dira byalo ha ntši ho fetha he baBirwa

ba hopya ba ba ba išša molato ho tatahe, mokxalabye
a se thokomele ba tla hape le hape ho fithêla
a-re ho lokile, hona fao a thoma modiro wa serotwana
ho fitha a se fetša a bone hore se ta mo lekana
he a le ka hare ha sôna. Ka hobane melao e be e le
ya bothata mathomong, baBirwa ba beha morwa
wa Makhura ka mekxwa ya ho se loke hore a bolawe,
e fêla ditabeng ka mokā ntatahe a mmotile hothe,
a dira hore a phološwê matsohong/a sethšaba, a
tsebiša ba ha Makhura hore nkémêleng, ke kwêla
polelo tša lena. A dira serotwana ka mokxwa wa
sešeho, hwa ta letšatši la hore ditaba di ka bolelwa,

2

a ta le morwa e sa le bošeho kxorong, a mo tsentsa ka hare ha sōna, tsatsi la thaba, kxorō ya tala baBirwa,. Ka mo Makhura a ema a re, "Xo lokile, baBirwa, thahisang dipelaelo!" Hoa fetola sethsaba, ba re, "Makhura a tsepale! O hata ka lere (molamo) la thsipi sethako a rwile morodu". Ka fao ba be ba reta mong wa bona. He ba fetola kxosi phetolo ya re, "Ngwana wa kxosi o re feletsa thoto". Kxosi a phaphatha seroto a re ka polelo ya habo, a re, "Ntodo o no hwa!", fao ha re fetola ke hore, "Seroto o ya tlwana." Ka moraho ditaba tsa fela ka hore, "O to bolawa", hoa bewa letsatši. Kxosi ka hore o botile morwa wahwe, a mo tsebiša ditaba tse, a re, "Ho toha ka byōna bošeho byō o kxethē dikxomo tsa mathole le thaka/tsa haho, masohana le basetsana, le thsabele mošola wa noka ya šaši. Lesohana la dira ka taelo ya mokxalabye, ba toha ba thsela noka, ba laetswe hore, he ba thsetse noka eyo, ba ka dula. Hwa ta letsatši la hore a bolawē; he ba tile kxorō e tsetse batho, hwa rongwa motho ho yo tsoša lesohana, ba hwetša e le hale; ba thōma ho nyaka le ho rata ho tseba hore na o ile kae? Basetsana ba kae? Dikxomo di kae? N Ba šala dikxomo le batho moraho ka pelō tsa bothoko, ba sepela seripa sa letsatši, ba fitha ba hwetša e le hale ba thatohile. Hōna mo hoa bolélo seBirwa ba re: "Thsaboka ša šie". Xx Ha ho fetolwa ke hore le tswale ngwana, le re se lamale, hape nka be se hore ke no kae? Hona fao hoa tswa leina la Sekōba.

4. Ba re ke Sekōba merole a keko merwalo, a šala le yōna. Bōna ba ha-Sekōba ke bōna bana ba Makhura a Sedomana. Le lehono ha ba ikana ba ka Sekōba ka Sedomana a ngwakō, lehono bōna ba ba ha-Sekōba ba dula dithabeng tse ba ba reho ke Mabyeng ha-Sekōba lefaseng la ba ha-Kangwatō. Hōna fao ho buša ngwana wa pele e leho thoho ya bōna e leho Medikwē, Makhura a šala hōna kwa lefaseng leo a le filweho ke moholo-ane kxosi Tauyatswala.

4 Mohwasa Ho lōna lelōkō la Mohwasa ya ba ngwana wa Sekōba sa mafelelo, Sekōba ka ho rata ngwana wa botsofadi bya hahwe a mo fa naha hore a buše dithaba thoko ya bosubela-tsatsi

mó le lehono ba reho ké bolopela. He ba ha-Mohwasa
 ba reta naha éo ba re ke: Ha bónene bolopela mahóbe a ba
 5 teng, féla ba khuparetšwa ka seata, ke hore: Batho ba hóna
 e be e se ba bantši, féla ba tseba ho thabana. Ka tsatši
 le leng ba ha Mangwató e leho Batšwana ba tšamaya ba thopa
 dikxomo ba thopa tša ha Mohwasa, féla di ile tša pala hobane
 ba bé ba na le pónó e nthu eyo sephekó sa bóna hammónó
 le dikxómó, thaka ya masohana ya di ta ka fa le ka fa di a
 hapiwa, ke masohana hore ke tša bóna ka mo le tsebang e metheng
 ya dintwa. Hwa ta maféléló a ditaba ka pónó e nthu ya di
 ema pele, ya fétšela ka fa le ka fa, ya kóba motho ka
 lebelo. Hóna fa ba ha Mangwato ba hopola hore beng ba dikxomo
 ba kxaufsi, ba di tohela. Ka yóna nakó eyo ba fa naha
 eyo leina ba re ké Ma-Sia-di-eme. Hóna fa ba ha Mangwato
 ba na le mmoho o moholo, ba re: ké harapeng a Ra-ma-Sia-di-eme.
 Ngwana yo monyana ka moraho ya ba Mošasámpe, le yéna ke ngwana
 wa Sekóba a selebo sa ngwakó byaloka Mohwasa a selebo sa
 6 ngwako. Yéna Mošasámpe le lapaya le Mothabane ké bóna ba
 beho ba dula le Mohwasa, bóna ba tswalwa ke Sekóba.
Makala Makala, yéna ké ngwana wa Makhura, a kxethelwa naha
 Sekóna hóna fao dithabeng tša na tseo, thoko ya north. Hóna
 rabyeng a dula le morwa wa ntatehe Pudupedi a Makala.
 Bóna bá ba tohetše Makhura hóna kwá naheng yéla ya Leboya
 (e leho Rhodesia). Hóna ho buša ya kxoši Mare Makhura,
 hóna fá sethopeng še sa ha Makhura ba ipitša ka dithopa,
 féla ba se ké ba tohile leina la bóna; dithópeng tše ba ipitša
 ka dikxóró. Dikxóróng tše e bile ya ba Mare Makhura, Kobatwe
 le Manakedi la Mphiri e behwabo lela la le kxomo šakeng ea tsoh
 7 e duma nama, ya ba ya ha Thobelong ya Mamodikwé a phosiwa.
 Ngwana yo mongwe wa lelókó a toha (Northern Rhodesia) a
 hwerane le Matebele, leina la hahwe ké Kxwatalala, yéna a
 sepepa le Matebele, ba mo fa leina la hore: yéna ke kosele-sele
 wa kxoši. (Lselesele oyo nkosi ka setebele), ka hobane he
 a bóna dikxomo a tsebiša ditaba ka moka tše a di boneho le tše
 a di bónang.

Hape hōna mō ho na le melōkōnyana, fela
 kxaho peu engwe ha e se hō yōna ya ha
 Makhura, hape hōna fao hoa tšwa

Maunatala.

Yēna a dula dithaba ka nga ya bosubelatšatši
 dithabeng tsá Lepokole, hōna fao
 ba thopya ke Batšwana, ba dula mabaka a
 matelele. Ho toha fao hoa timéléla
 poléló ya bōhá ye seBirwa, ba ithuta Setswana, ba dula
 le Batswana fao, le lehono
 ho ahlweho setiméla se khutsang
 hōna, e leho Palapye Road. Bōhá ba
 ha Mangwato ba ba lokólola.

8

Mankxa.

Ha e le ba ha Mankxa ké ba-ila-leeba,
 ké ba-ila-leeba, ke ba-bina-nare. Ha e le
 bōna bá, ha re lebeletše ké sethophá sa ba
 tšwileho ho Mapena, ké dinare, 'me bōná ba
 tile le ba ha Maunatala, ba homéla moraho ho
 kwa (Bechuanaland), ba bangwe ba ile ba
 šala, hoa šepela sethophá sa ra-moholo a
 bōná, bōná ké batho ba phetšeho ka tase ha
 pušo ya Maunatala le Mangwato.

9

Lehong.

Ba ha Lehong bōna ké sethophá se se
 tohileho, he Babirwa ba dutše kwiteng ya
 noka ya Cdi, mo thabaneng e bitšwaho Bolopela.
 Bōná bá ba ha Lehong ke babina-nare le
 bōná. He ba tohela Bolopela ba thsela
 noka ya Ōdi, ba ya mošola lefaseng la
 Bechuanaland, ba dula mo ho naho le dithabana,
 homme thabana tšeo ba di ka fa leina, ba re ké
 Mralehong; fao ba feditše dilémó tše dintši
 hōna, hape ba dirile mediró e mentši

Fao ho busa kxosi ya bona, ba re, ke
 Rrakwena; hwa dirwa dikomana, ka hobane e
 be e se tshwanelo hore, e re, he kxosi
 ya bona Tauyatswala a na le komana, le
 bona ba be le yona. Homme ba ya ho kxosi,
 homme kxosi a bitsa pitsa e kxolo, hwa
 ta batho ka moka, homme ba tsebiswa hore:
 Tsebang re na le baeng ba ha Rangwane
 a lena a romilwe ke Rakwena, o re: O kxopela
 komana. Ditaba tsa bakxalabyeng,

10 le hona ka la mafelelo ba hopola/mafase,
 hore, he re sa mo fe, o ta latheha. Ka
 hobane, ha re mo file komana re mo file
 sethongwa sa bohosi bya rena, hona fao a
 fiwa komana, hona iao ba fa yena Lehong
 sereto, ba re, ke Rakwena nwela.
 Mafoto a sale, ha se sothe hodibeng.

Hona fao hwa tswa lesika le lengwe, ke
 9 Rapatse.

Ba ha Raphatse ya Lehong. Bana ba ke ba na ba Lehong:
 wa pele ke Kwena, wa bobedi ke Patse, wa boraro e bile
 Mothsosa, homme mo ho Patse, yena a
 be a le bana ka moraho bana ba hahwe, ba re ho bona:
 Re ba ha Rapatse ya Lehong.

10 Mothsosa

Mo ho Mothsosa, yena a re: Ke nna Mothsosa
 a Lehong. Hona mo lesikeng le hwa h tswa lesika
 hape; ke

11 Matakala.

Mo ho ha Matakala le yena kenyo mongwe wa
 bana ba Lehong, homme lehono masika a ke a
 a maholo ka mo re badileho ka hona/batho
 ba, ke he ba sa le ma-Lehong.

Homme ho boya ha bona ta se boye ka moka,
 lehono sethopho se sengwe se sa le hona kwa
 lefaseng la Batswana, ba nwa nokeng ya
 Mothoutsi pusong ya Madikwe Sekoba.
 Ba bangwe ba boile ka lebaka la he ba na Mangwato ba
 se no lokolla lapena Maunatala, a ba khumana hona
 dithabeng tsa ma-Lehong, a ta le
 bona mono Transvaal, bona ba tohela Maunatala Mokwena dithabeng
 tsa Blaauwberg, le bona hape hona mo dithabeng tseo,
 ba dula dithaba ka nga ya Lorwa, ena ke nga ya Leboya.
 Ka lona lebaka leo, ke he ho busa ntataho-Seretse,
 ke he ba dutse k kuiting ya Bothokwe, ke hona
 fao ba trakanoho le ngwana wa kxosi Tauyatswala,
 homme ba buswa ke yena, leina la kxosi yeo ke
 Ngako-a-Motepa. Ka lona lebaka leo ke he mebuso ya
 ba Basweu e batametse, homme yena ngwana wa
 12 kxosi a tsebisa batho/a re: A re yeng hae ba-Birwa,
 bona ba re: re sa di bona. Homme yena a toha a na le sethopho,
 ba ya Mgwala, homme ba dula dithaba ka bothabatsatsi, homme
 ka baka la hobane mebuso ya ba Basweu e batametse, a dula
 lesame la mengwaha le metso e methano mo. (Zoutpanaberg
 Distr.) Ke he ba-Lehong ba mmitse hore re rata ho reka
 naha ya Gemarke kxaufi le dithaba tsa Makxabeng. Ka lona
 lebaka leo ke he ho busa Seretse ka nnsi.

12 Notabo.

Ba na Motabo le bona ke babina-nare, ha e le
 bona ba kxaohane le baBirwa ka lebaka le la
 la re baBirwa ba etswa Nare, ya re, he
 13 kxosi a feta a na le Maela le Makhura, /ba
 ya boKxalaka, ba ha Motabo ba sala mo dithabeng
 tsa Blaauwberg. Fao ba fiwa leina le
 lengwe, ba re: ke ba na Masala, ka hobane ba

setse dithaba tsa Blaauwberg mo ba reng ke
sefata sa Rapanyane, bona ba dutse fao haholo
ho fitha, he kxosi a boya boKxalaka.
Hona fao ba khumanne ke Matebele hona, 'me
ba tsabela dithabeng. Homme ka lona lebaka
leo ba buswa ke moholo wa bona Masala-a-Motabo.
Hona mo lesikeng le hwa tswa leina le lengwe
e leho la ngwana wa Masala e monyana yena
a re: Holo mono, ha a re: Re khuditse, rea feta, re
lata kxosi ya rena, mme ba mo fa leina la
hore: Makhutsa.

~~13~~ Makhutsa.

Ba ha Makhutsa ke ba tswileng hona mo lelokong la
ha Motabo, homme ho toha fao fa thaselwa ke Matebele, hape
ba tsabela dithabeng, ka moraho ba toha ba lata
kxosi Maimela Tauyatswala, ba mo khumana ditrabeng
tsa Ngwala kxaufi le noka ya Odi, mosola
wa noka ya mokxalakwena.

14 Rapanyane.

Hona fao ditabeng tseo hwa sala Rapanyane
hona, a dula ho fitha ha mebuso ya ba basweu
e batamela, homme bona ba hasana dit'sabeng
tse dingwe tsa baHanawa, haholo ho kxosi ya Kibi.

~~15~~ Mphaho.

Ba ha Mphaho ke babina-nare le
bona, homme ha re lemche habotse hore
bona ke ba lesika lefe? Hobane se re se
tsebang: bona ke batho ba i beho ba na le
Maunatala ka tase ha puso ya Mangwato.
Ho boyeng ha bona ba boile le Maunatala,
ba kxaohana le bona, Mokwena, kona ba

lata kxosi nokeng ya Bosetha, hona fao hwa
tswa lesika la ha Selompyana.

~~16~~ Selompyana.

Lesika la Selompyana ngwana wa pele
lona la ke lesika le tehe.
Hona fao Bosetha ba toha le kxosi ho ya
Mohalakwena ho fitha le lehono, ba sa
dutse hona Mohalakwena thabeng ya Sefoto.

~~17~~ 15 Rautong.

Yena hape ke lesika le lengwe le tswileng
hona fa ha Mphaho. Yena a kxachana le
baBirwa Bosetha, a ya a dula Makxabeng, a ya
Moletse, a dula ho bapa le thaba le thaba ya
Rita (Kalkbank) nokeng ya Mohadi, a toha
fao, a ta Tapeng-la-Mohadi, fao a khumana
le mebuso ya bo-ra-dipolasa. Lehono yena a
kxaufi le Senaborwane (Bochem), mo ho leho
dinto tsa ho okela balwetsi.

Hape lesika la bona le lengwe le
ile Betswanaland, ke ba ha Mphaho hape
batho ba; homme bona ba ka tase ha Batswana fela ka
tase ha mokxolo wa bona Madikwe Sekoba, e a ahileho
kwiting ya noka ya Motoutse.

~~18~~ Tutsa.

Ha e le yena Tutsa ha se mmina-nare, yena
ke motho e a dutseho le baBirwa ka ho tsea
mosetsana wa bona baBirwa; ka hobane ba mo
ratile hore; a dule le bona, yena a ratile,
ba mo fa mosadi; homme yena ka nnosi Tutsa
16 ke Peise, /yena a dula le baBirwa, ka hobane
e le ha-malome-ahe.

19 Dikosa.

Ha e le Dikosa, yena ha se mmina-nare, ha se moila-leeba. Yena ke mmina kolobe. Ha e le bona, kxosi a ba tsea a ba tisa hae, hore a dule le bona. Thelehong ya bona ka ba ha Morudu, hae e le batho ba hale, ba be bana le bothale ba honaho ipopa ka nnosi. Homme ba fa Morudu mosadi, ka fao yena Morudu ya ba moto wa ho bina dikosa, ka moraho ba re: leina la hahwe ke Dikosa, ka hobane e le mmini wa dikosa, le lehono ke Dikosa.

20 Morula.

Ha e le Morula, ha se mmina-nare, ha se moila-leeba, yena o dya leebe, ke mmina kolobe. Bona batho ba ba dutse le baBirwa ka ho fiwa basadi ke baBirwa, hobene ho be ho se na x kopano ya ditsaba, hore motho e sele a ka tsea ngwana wa setsaba, homme a tohe le yena. / Ho be ho dumelwa hore o ka mo tsea, e fela o dule le rena. Ha ho sebyalo o ka se mo tsee. Ha e le yena o dutse le baBirwa ka hore, ke motoholo wa bona.

21 Moremi.

Ha e le ba-ha-Moremi bona ke baHananwa, homme yena a fiwa mosadi ke kxosi Tauyatswala, ya ba ka-hobane e se thswanelo ya ho toha a filwe mosadi. Yena ka nnosi a aha-hona fao ho fitha le lehono.

22 Mokxaha.

Ba-ha-Mokxaha le bona ha se babina-nare, bona ke dikolobe, ba dutse le baBirwa ka ho

nyala bana ba baBirwa. Ha e le bona ba-ha-Mokxaha ke ba-ha-Makwaeba.

23 Makwaeba.

Ke yena Makwaeba. Bona ba fiwa naha ke
kxosi, e le ho Sepabana, he ba reta ba re:
Ke Seepabana se ana Makwaeba. Hona fao hwa tswa
diripa tse dintsi, ba kxachana he ba bangwe
ba ha Makwaeba ba khuduhela mosola wa noka
ya Odi. Bona ba bina kolobe: Makwaeba,
Mokxaha, Dikosa, Korula le Matope.

24/8 Matope.

Ha e le bona ba ha Matope ke ba lesika lona
le la ba ha Makwaeba, le bona ka babina-kolobe.

25 Thseto.

Ba-ha-Thseto bona ha se babina-nare,
ke babina-tsweni. Bona ba dutse le
baBirwa ka ho duma puso ya bona.

26 Mokoko.

Ha e le ba-Makoko le bona ha se babina-nare,
bona ~~ka~~ ke babina-tou; bona kxosi o ile
a ba fa naha kuiting ya noka ya Mohalakhwena.
thabaneng ye ba reho ke Taupye.

27 Seropa.

Ba-ha-Seropa le bona ha se babina-nare, bona
ke babina-tou, ke batho ba tswang lefaseng
la Fechuanaland. Bona ke baKaya, bona ba
tile mono ka ho falala, homme ba fiwa basadi
ke baBirwa, homme le ~~ka~~ lehono ba sa le hona mono.

bl 19-niko

~~28-20~~ Moriyana.

Ha e le ba-ha-Moriyana ha se babina-nare,
bona ke babina-kxama. Ha e le bona ke Bathokwa
ba tile fano ha ho falala.

~~29~~ Mosoho.

Mosoho le yena ke mmina-kxama, le yena ke mo-Thokwa.

~~30~~ Semenya.

Ha e le ba-ha-Semenya bona ka babina-tsweni,
bona ba tile fano ka ho tsee basadi.

~~31~~ Kxathi.

Ha e le ba-ha-Kxathi le bona ha se babina-nare,
bona ke babina-sebata, bona ba dutse le babirwa
ka ho fiwa basadi ke baBirwa.

~~32~~ Moya.

Ha e le ba-ha-Mpya, bona ke babina-nare,
ba ila leeba. Ha e le bona ba ke sethopho
se tswileng ho ba-ha-Lehong.

~~33~~ Tsipu.

Ba-ha-Tsipu ke babina-nare, le bona ke ba sethopho
sona se sa baila-leeba. Ke bona baBirwa ka nama.

~~34-21~~ Ntoba.

Ha e le ba-ha-Ntoba, bona ke babina-nare,
bona ke ba-ha-Motabo. Tholehong ya bona
ke na ha-Hrangwana a ha-ba-Motabo, ke
bona. Ba ila leeba, leina la ntate wa bona ke
Sebusi-sa-Motabo.

35 Serumula.

Ha e le ba-ha-Serumula ke baila-leeba. Ha
 e le bona ba kxachana le baBirwa ha ba sa
 le kwa nokeng ya Boseta, ba ta ho dula
 kxufi le thaba ya Blaauwberg, ka nga ya
 Leboya, Mokwena. Ho toha fao ba ya Iefaseng
 la Bechuanaland ha-Moholo-wa-ha-Sekoba,
 ha ba hopotse baha ya bona dithabeng tsa
 Mabyeng. Se ke sereto sa bona:
 Serumula sa moloi a mosima,
 kota se lala le mollo,
 dingwe di lala di timile.
 Motho wa ranaka tsa pudi,
 se di bone ho batahana
 bo nwang bo hare ha thoho.
 Ha e le banna ba Serumula, ha ba ikana, ba re ka selai:
 Basadi ba re: Ngwana' thari!

36 Moletswa.

Ha e le ba-Moletswa ka bona babina-nare,
 bona ke sethopho sa ba-ha-Serumula. Bona ke
 batho ba ileng ba sala ha kxosi ya bona a
 toha, Serumula, ha a ya Bechuanaland, ba sala le
 kxosi e kxolo Tauyatswala, ha ba sa dutse
 Bosetha. Ke hona fao ho tswileho leina le la
 Moletswa, ba re ka-hobane a setse ditabeng
 tsa Blaauwberg, ke Moletswa wa Blaauwberg.

37 Seepe.

Ha e le ba-ha-Seepe bona ha se babina-nare,
 bona ke babina
 Ha dutse le baBirwa ka ho rata puso ya bona, bona ke
 baThokwa.

38

Thsula.

Ha e le ba-ha-Thsula, ke babina-nare. Bona
ka m nnosi ke ba lesika le tswileng kxale mo
ho la baBirwa, ke batho, ba be ba dula Ngwala.

23

Se ke sereto/sa bona:

Thsula le mothaka wa Ngwala.

Bona ba kxachana le baBirwa Ngwala; ha
baBirwa ba homela Blaauwberg, bona ba
nyoha noka ya Odi, ba ya Bechuanaland;
ho toha Bechuanaland ba ya boKxalaka.

39

Madupo

Ha e le ba-ha-Madupo ke baila-leeba,
ka baBirwa. Bona ke lesika le tswileho
kxale mo ho la baBirwa. Ha e le bona
ba-ha-Rangwane wa bona ke ba - ha - Boloka,
ke bona ba ha-Madupo.

40

Manaka.

Ha e le ba-ha-Manaka, ke bona baBirwa, ke
ba-ha-Rangwane a ba-ha-Moeta. Ba-ha-Rangwane
a ba-ha-Manaka ke ba-ha-Mothiswi.

24

Manaka ke yena yo monyane ho baBirwa ba
dikxosi, ke yena e beho a hotsa mollo,/a holetsa
kxosi.

41

Moeta.

Ha e le Moeta ke yena moeta-pele-ha-kxosi.
Bona ba ke baBirwa, ho seho pelaelo. Pitaba
ka moka tsa bohosi di tsebye ke bona. Yena
Moetapele a ba a le bana babo bo monnahwe ke
Seleka, le Mothopi, bona ke bana ba monna
Moetapela.

42

Mothopi.

42

Mothopi.

Mothopi Seleka, leina la ntate a masohana
a ke Mabulela. Ka fao he ba reta kxosi ya
bona ba re: Yena ke Mabulela pele ha Ngwala
mathape, bo tsi a sa eme a re: Badisa
ba di bone.

43

Seleka.

Bona Mothopi le bo-Seleka ke wa kxoro ya ha
Moeta.

43 44

Ramokxodu.

Ramokxodu le yena ke wa kxoro ya ha Moeta-pele
ke bona bana ba Moeta-pele ha dikxosi.

45 46

25. Maela.

Ha e le Maela ke yo monyana ho dikxosi,
hobane yena mathomong ke barwa ba monna yena
le Tauyatswala. Tauyatswala ke lethsumo,
Maela ke Mpsedi thabe. Yena o kxachane le
kxosi, he a boelela kwa dithabeng tsa Blaauwberg,
a fiwa naha ya Touana Tohona, hore a
buse hona. Ke hona fao a filweho leina le ba
reho: ke Motitiwane Maela. Hape ba re: ha a tsebe ho dula ka
naha, Maela o dutse tseleng ya dira, o dutse mekwakwa e ileng.
Hape ba re: ke sodi le leholo Maela ra lepusa la tswa nonyana,
la tswa ntsa ra hoelela hape, ba re: dikxomo di feta, Maela ha a di
bona, molaba a ka tsea. Tauyatswala, Maela, Makhura/ke tsona
dithoho tsa baFirwa.

26

46

Matsoma.

Ha e le ba-ha-Matsoma, ke bona ba ba-ha-Tauyatswala,
ha e le bona ba ipha leina le la Matsoma;
bona ke ba leloko le la seBirwa. Ka

Ho ipha leina la ba ke bona ba Matsoma a baBirwa.

47 Phukhula.

Ha e le Phukhula ke yena moholo wa Matsoma
a baBirwa, ke yena hape Phukhula a baBirwa.

48 Ramaba.

Ke yena Ramaholo a Ramaba, ke tsona dikxosana
tsa baBirwa, ke bahoma.

49 Masako.

Ha e le Masako, le yena ke kxoro ya ha
Phukhula, yena ke masaka a mata le kxomo, a tswa
Ngwala.

27 50 Kxabedi.

Ha e le Kxabedi, le yena ke ngwana wa kxosi
Motsabi, ntatahe e be e le Rakadi-a-Motsabi.
Rakadi a tswala Kxabedi, ke Ramotana wa baBirwa.

End. S-28

vide (a)